

SỰ ẢNH HƯỞNG CỦA TIẾNG MẸ ĐỂ TRONG VIỆC HỌC PHÁT ÂM CÁC NGUYÊN ÂM TRONG TIẾNG ANH

Nguyễn Thị Phúc

Đại học Ngoại Ngữ - Đại học Quốc Gia Hà Nội

Tóm tắt: Thực tế cho thấy rằng người học tiếng Anh như một ngoại ngữ có xu hướng bị ảnh hưởng bởi tiếng mẹ đẻ. Một mặt, người học ngoại ngữ chắc chắn có thể được lợi từ những điểm tương đồng giữa tiếng mẹ đẻ và tiếng Anh – ngôn ngữ đích. Điều này phản ánh những tác động tích cực trong việc học ngoại ngữ đối với người học. Mặt khác, nhiều vấn đề sẽ phát sinh gây khó khăn cho người học khi có sự khác biệt rõ rệt giữa hai ngôn ngữ. Bài nghiên cứu này chỉ tập trung vào khía cạnh phát âm các nguyên âm trong tiếng Anh tại một trường Đại học để tìm ra những ảnh hưởng của phát âm tiếng Việt trong việc học phát âm tiếng Anh. Kết quả của bài nghiên cứu sẽ chỉ ra những lỗi phát âm nguyên âm do ảnh hưởng từ tiếng mẹ đẻ và từ đó giúp cho giáo viên và sinh viên trong việc dạy và học ngoại ngữ.

Từ khóa: tiếng mẹ đẻ, chuyển giao ngôn ngữ, can thiệp ngữ âm

THE INFLUENCES OF MOTHER TONGUE ON EFL LEARNERS' VOWEL PRONUNCIATION LEARNING

Nguyen Thi Phuc

University of Languages and International Studies – Vietnam National University, Hanoi

Abstract: It has been widely acknowledged that students who learn English as a foreign language tend to bring with them their native language influences. On the one hand, EFL learners, undoubtedly, can benefit from the similarities between their mother tongue and English – the target language, which reflects the positive effects of their language acquisition. On the other hand, numerous problems will emerge, causing difficulties for learners when there exist distinct differences between the two languages. This study merely focuses on the pronunciation of English vowels as an aspect of EFL language learning at a university to investigate the influences of Vietnamese pronunciation on learning English pronunciation. The findings reveal ELF learners' vowel pronunciation mistakes due to their mother tongue interference and help both teachers and students in their foreign language learning and teaching.

Key words: mother tongue, language transfer, phonological interference

Nhận bài: 25/03/2025

Phản biện: 18/04/2025

Duyệt đăng: 23/04/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giao tiếp không chỉ đơn thuần là vấn đề sử dụng từ ngữ biểu đạt mà nó còn liên quan đến việc truyền đạt chính xác và hiệu quả ý nội dung thông điệp cần biểu đạt. Một trong những yếu tố quan trọng nhất góp phần tạo nên điều này là cách phát âm chuẩn xác dễ hiểu mà rất nhiều người học ngoại ngữ gặp khó khăn để có được do ảnh hưởng từ phát âm trong tiếng mẹ đẻ - hiện tượng này được gọi là sự giao thoa ngữ âm – Phonetic Interference (theo Lekova, 2010). Khi người học gặp những âm khác biệt trong tiếng Anh, họ có xu hướng gán chúng với những âm tương tự trong tiếng mẹ đẻ và sau đó phát âm từ trong tiếng Anh theo các quy tắc phát âm trong tiếng mẹ đẻ. Đây chính là lý do vì sao vấn đề phát âm sai, thiếu sự chuẩn xác gây cản trở giao tiếp do sự khác biệt trong cách phát âm của hai ngôn ngữ khác nhau.

Nghiên cứu tìm hiểu ảnh hưởng của tiếng mẹ đẻ (tiếng Việt) đến cách phát âm của người học ngoại ngữ (tiếng Anh), qua đó giúp giáo viên và người học trong quá trình dạy và học ngoại ngữ.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

Bài nghiên cứu này sử dụng các phương pháp nghiên cứu và thu thập dữ liệu sau:

- Phương pháp phân tích và miêu tả âm vị học: Căn cứ vào các kết quả nghiên cứu đã có về nguyên âm của tiếng Việt và tiếng Anh, tác giả phân tích và miêu tả đặc trưng của nguyên âm trong hai ngôn ngữ Anh-Việt

- Phương pháp đối chiếu: Dựa vào kết quả nghiên cứu và mô tả phía trên, tác giả tiến hành đối chiếu sự tương đồng và khu biệt trong hệ thống nguyên âm của tiếng Anh và tiếng Việt.

- Phương pháp khảo sát thực tế: Phân tích dữ liệu thu thập được từ các bản ghi âm của 50 sinh viên trình độ A2+ tại một trường Đại học để phân tích các lỗi phát âm nguyên âm trong các từ tiếng Anh do ảnh hưởng từ phát âm của tiếng mẹ đẻ (hiện tượng chuyển di ngôn ngữ tiêu cực)

2.1. Hiện tượng chuyển di ngôn ngữ (Language Transfer)

Hiện tượng chuyển di ngôn ngữ (language transfer), theo Odlin (1989), là ảnh hưởng phát sinh từ những điểm tương đồng và khác biệt giữa

ngôn ngữ đích và tiếng mẹ đẻ. Weireich (1953) nhấn mạnh rằng hiện tượng chuyển di ngôn ngữ có thể được chia thành hướng chuyển di tích cực và hướng chuyển di tiêu cực. Những điểm tương đồng giữa hai ngôn ngữ về mặt từ vựng, cách phát âm, ngữ pháp và các kỹ năng giao tiếp rõ ràng đóng vai trò thúc đẩy quá trình thụ đắc tiếng nước ngoài của người học, điều này cho thấy sự chuyển di tích cực (positive language transfer) trong quá trình học ngoại ngữ. Ngược lại, những nét khác biệt giữa hai ngôn ngữ có thể cản trở quá trình thụ đắc ngôn ngữ đích – chính là do có sự can thiệp ảnh hưởng từ tiếng mẹ đẻ hay còn gọi là hiện tượng chuyển di ngôn ngữ tiêu cực (negative language transfer).

2.2. Hiện tượng chuyển di tiêu cực trong ngữ âm (Phonological interference)

Theo Weinreich (1979), các lỗi phát âm của người học bắt nguồn từ nhiều yếu tố, nhưng yếu tố

nhìn thấy rõ nét nhất là hiện tượng chuyển di tiêu cực trong ngữ âm (phonological interference). Điều này xảy ra khi người nói cố gắng áp dụng các quy tắc phát âm trong tiếng mẹ đẻ vào phát âm ngôn ngữ đích. Lekova (2016) cũng nói thêm rằng hiện tượng này xảy ra là do sự hiện diện của nhiều cấu trúc ngữ âm khác nhau theo quan điểm của ngôn ngữ bản địa của người học. Thực tế cho thấy một số lượng lớn người học ngoại ngữ có xu thế gán các âm khác biệt trong ngôn ngữ đích với các âm tương tự như trong tiếng mẹ đẻ của họ - hiện tượng gán âm. Điều này gây ra sự cố nghiêm trọng trong giao tiếp khi có sự khác biệt rõ rệt về các đặc điểm ngữ âm của hai ngôn ngữ.

2.3. So sánh – Đối chiếu phát âm của tiếng Việt và tiếng Anh

*Hệ thống âm vị học

Hệ thống nguyên âm của tiếng Anh-tiếng Việt được thể hiện ở các bảng dưới đây:

VOVELS	monophthongs				diphthongs			Phonemic Chart voiced unvoiced
	i:	ɪ	ʊ	u:	ɪə	eɪ		
	sheep	ship	good	shoot	here	wait		
	e	ə	ɜ:	ɔ:	ʊə	ɔɪ	əʊ	
	bed	teacher	bird	door	tourist	boy	show	
	æ	ʌ	ɑ:	ɒ	eə	aɪ	aʊ	
	cat	up	far	on	hair	my	cow	

13 nguyên âm đơn	9 nguyên âm ngắn	i	u	u
		e	ɜ	o
		ɛ	a	ɔ
	4 nguyên âm dài	ɪ	ʊ	ʊ
		ɛ	ɜ	ɔ
3 nguyên âm đôi		ie	ue	uo

Điểm tương đồng và khác biệt giữa hệ thống nguyên âm của tiếng Anh và tiếng Việt được thể hiện như sau:

- Số lượng nguyên âm: Tiếng Anh có 20 nguyên âm (12 nguyên âm đơn và 8 nguyên âm đôi) trong khi tiếng Việt có 16 nguyên âm (13 nguyên âm đơn và 3 nguyên âm đôi)

- Các nguyên âm đơn trong tiếng Anh khi đối chiếu với nguyên âm đơn của tiếng Việt:

/ɪ/ và /i:/ (tương đồng với âm /i/ trong tiếng Việt)

/ʊ/ và /u:/ (tương đồng với âm /u/ trong tiếng Việt)

/ə/ và /ɜ:/ (tương đồng với âm /ɜ/ trong tiếng Việt)

/ʌ/ và /ɑ:/ (tương đồng với âm /ɐ/ và âm /a/ trong tiếng Việt)

/ɒ/ và /ɔ:/ (tương đồng với âm /ɔ/ trong tiếng Việt)

/e/ (tương đồng với âm /ɛ/ trong tiếng Việt)

/æ/ - không có trong nguyên âm tiếng Việt

- Các nguyên âm đôi trong tiếng Anh khi đối chiếu với nguyên âm đôi của tiếng Việt:

/ɪə/ ((tương đồng với âm /ia/ trong tiếng Việt)

/ʊə/ (tương đồng với âm /ua/ trong tiếng Việt)

/eɪ/ (tương đồng với cách đọc là ây trong tiếng Việt)

/aɪ/ (tương đồng với cách đọc là ai trong tiếng Việt)

/ɔɪ/ (tương đồng với cách đọc là oi trong tiếng Việt)

/əʊ/ (tương đồng với cách đọc là âu trong tiếng Việt)

/aʊ/ (tương đồng với cách đọc là ao trong tiếng Việt)

/eə/ như trong hair – không có trong tiếng Việt

Như vậy nhìn vào bảng so sánh trên, có thể thấy hệ thống nguyên âm của tiếng Anh hầu hết đều tương đồng với tiếng Việt. Đây là một lợi thế cho người Việt khi học phát âm của tiếng Anh như một ngoại ngữ.

Tuy vậy, các đặc điểm nêu trên chỉ mang tính chất tương đồng, không phải là sự giống nhau để có thể thực hiện quá trình chuyển di ngôn ngữ hoàn hảo khi học phát âm tiếng Anh. Nếu người học chuyển di hoàn toàn các đặc điểm tương đồng về hệ thống hình vị của hai ngôn ngữ thì chắc chắn họ sẽ mắc phải các lỗi phát âm thậm chí cản trở giao tiếp bởi đây chỉ là những đặc điểm tương đồng mà không phải giống nhau hoàn toàn.

Trên thực tế, một vấn đề nảy sinh là vị trí-cách thức phát âm của các nguyên âm trong tiếng Anh và tiếng Việt nêu trên liệu có tương đồng với nhau hay không lại là một câu hỏi lớn cần lời giải đáp.

*Cách phát âm

Mặc dù hệ thống hình vị của hai ngôn ngữ Anh-Việt có nhiều điểm tương đồng, các bài nghiên cứu ngôn ngữ đối chiếu cho thấy vị trí phát âm của các nguyên âm trong tiếng Anh lại có nhiều

điểm khác biệt với tiếng Việt.

Có thể thấy có sự tương đồng và khác biệt giữa cách phát âm nguyên âm của tiếng Việt và tiếng Anh như sau.

Nguyên âm đơn trong tiếng Anh so với tiếng Việt:

- Các nguyên âm ngắn trong tiếng Anh có vị trí phát âm giống như trong tiếng Việt: /ɪ/ (âm hàng trước, khép, không tròn môi), /ʊ/ (âm hàng sau, khép, tròn môi); /e/ (âm hàng trước, nửa mở, không tròn môi), /ə/ (âm hàng giữa, nửa khép, không tròn môi), /ɒ/ (âm hàng sau, nửa mở, tròn môi), /ʌ/ (âm hàng giữa, nửa mở, không tròn môi). Riêng âm /æ/ (âm hàng trước, mở, không tròn môi) không có trong hệ thống nguyên âm của tiếng Việt.

- Các nguyên âm dài trong tiếng Anh /i:/, /u:/, /ɜ:/, /ɔ:/ và /ɑ:/ không xuất hiện trong tiếng Việt vì tiếng Việt không phân biệt nguyên âm ngắn/dài.

Nguyên âm đôi và nguyên âm ba trong tiếng Anh so với tiếng Việt:

- Nguyên âm đôi: Tiếng Anh có 8 nguyên âm đôi (diphthongs) bao gồm /ɪə/, /ʊə/, /eə/, /eɪ/, /ɔɪ/, /aɪ/, /əʊ/, và /aʊ/ nhưng trong tiếng Việt chỉ có 3 nguyên âm đôi /uo/, /ia/ và /uɜ/, tuy vậy nguyên âm đôi trong tiếng Việt có sự phong phú nhờ vào nguyên âm đệm /w/ để kết hợp với nguyên âm đôi chính tạo thành các nguyên âm tròn môi (ví dụ hoài /hwaɪ/). Điều này khiến nguyên âm đôi của tiếng Việt có thể được đa dạng hóa khi kết hợp với âm đệm /w/. Ở khía cạnh này, tiếng Việt và tiếng Anh có sự tương đồng lớn về nguyên âm đôi, tạo điều kiện thuận lợi cho người học tiếng Anh.

- Nguyên âm ba: Tiếng Anh có 5 nguyên âm ba (triphthongs) bao gồm /eɪə/, /aɪə/, /ɔɪə/, /əʊə/ nhưng tiếng Việt không có nguyên âm ba.

2.4. Kết quả nghiên cứu

Qua dữ liệu phân tích 50 bản ghi âm của sinh viên tại Đại học Luật - Đại học Quốc Gia Hà Nội, các lỗi phát âm nguyên âm tiếng Anh do ảnh hưởng từ tiếng Việt được thể hiện như sau.

2.4.1. Các nguyên âm đơn

Theo kết quả phân tích, miêu tả và đối chiếu phía trên, nguyên âm đơn trong tiếng Anh có sự khu biệt với nguyên âm trong tiếng Việt ở tiêu chí âm ngắn/dài, do vậy thực tế từ kết quả nghiên cứu cho thấy 67% sinh viên mắc lỗi phát âm nguyên âm dài /i:/, /u:/, /ɜ:/, /ɔ:/ và /ɑ:/ như trong các từ leave /li:v/, move /mu:v/, burn /bɜ:n/, cause /kɔ:z/, architect /'ɑ:kitekt/. Cụ thể là sinh viên phát âm

các nguyên âm dài giống như nguyên âm ngắn do tiếng Việt không có sự khu biệt giữa nguyên âm ngắn/dài.

Kết quả khảo sát cũng thể hiện lỗi phát âm âm /ʌ/ trong tiếng Anh mặc dù âm này tương đồng với âm /ã/ của tiếng Việt nhưng hơn 75% sinh viên phát âm sai âm này trong các từ result /rɪ'zʌlt/, adult /'ædʌlt/ hay culture /'kʌltʃə(r)/ bởi âm /ʌ/ bị vòm hóa bởi âm biên /l/ phía sau (phần sau của lưỡi được nâng lên về phía vòm mềm trong quá trình phát âm âm /l/ do vậy âm /ʌ/ được phát âm hơi lùi hơn trong miệng thành vị trí âm trung giống âm /ə/).

Cũng theo kết quả đối chiếu phía trên, trong tiếng Việt không có nguyên âm /æ/ - âm hàng giữa, mở, không tròn môi, tuy vậy, kết quả khảo sát cho thấy chỉ gần 9% sinh viên mắc lỗi phát âm nguyên âm này trong các từ sad, fact và tackle bởi thực tế cho thấy tiếng Việt cũng có âm /a/ được phát âm gần giống với âm /æ/ trong tiếng Anh.

2.4.2. Nguyên âm đôi

Hầu hết các nguyên âm đôi của tiếng Việt là nguyên âm đôi khép nghĩa là chúng trượt về phía một nguyên âm khép hơn, do vậy trong tiếng Việt không có nguyên âm đôi hướng tâm (centering diphthongs) trong tiếng Anh. Kết quả khảo sát cũng thể hiện rằng hơn 25% sinh viên mắc lỗi khi phát âm âm /eə/ như trong hair /heə(r)/, there /ðeə(r)/ hay square /skweə(r)/ (chỉ phát âm nguyên âm /e/ mà bỏ qua /ə/).

Kết quả khảo sát cũng thể hiện lỗi phát âm âm /aʊ/ như trong how /haʊ/, house /haʊs/ ở hơn 25% sinh viên khi nhầm lẫn với âm /au/ của tiếng Việt.

2.4.3. Nguyên âm ba

Theo bảng đối chiếu phía trên, tiếng Việt không có nguyên âm ba như tiếng Anh mặc dù tiếng Việt có các tổ hợp nguyên âm có sự gắn kết với nguyên âm đệm /w/, do vậy kết quả khảo sát cho thấy hơn 86% sinh viên mắc lỗi với các nguyên âm ba - lỗi bỏ qua nguyên âm giữa hoặc cuối và biến nguyên âm ba thành nguyên âm đôi. Ví dụ lỗi với nguyên âm ba /aɪə/: fire /faɪə(r)/ được phát âm như /faɪ/; liar /laɪə/ được phát âm như /laɪ/.

Ngoài ra trong số 50 sinh viên được khảo sát, có 15 em (chiếm 30%) có xu hướng tách nguyên âm ba thành hai âm tiết. Cũng ở ví dụ trên: fire /faɪə(r)/ được tách thành 2 âm tiết rõ rệt /faɪ/ + /ə/ hoặc liar /laɪə/ được tách thành /laɪ/ + /ə/ hoặc shower /ʃaʊə/ được tách thành 2 âm tiết /ʃaʊ/ và /ə/.

III. KẾT LUẬN

Kết quả nghiên cứu trên cho thấy trong phạm vi âm vị học thì người Việt có khá nhiều lợi thế khi học phát âm nguyên âm trong tiếng Anh bởi hai ngôn ngữ có khá nhiều sự tương đồng so với các sự khu biệt. Từ chính kinh nghiệm giảng dạy của bản thân, tác giả bài nghiên cứu nhận thấy khi được chỉ ra lỗi phát âm nguyên âm và chỉnh sửa thì hầu hết sinh viên đã có thể hiểu, tự nhận ra lỗi và tự chỉnh sửa được khi phát âm từ đơn lẻ và khi nói thành câu hoàn chỉnh. Vì vậy, trong giảng dạy tiếng Anh, khi giáo viên đã lường trước được các

đặc điểm khu biệt giữa phát âm của hai ngôn ngữ và áp dụng vào giảng dạy để sửa lỗi cho người học thì người học sẽ có sự tiến bộ nhanh hơn. Tuy vậy, tiếng Anh thuộc loại hình ngôn ngữ khuất chiết (hòa kết) phân tích tính trong khi tiếng Việt lại thuộc loại hình ngôn ngữ đơn lập tổng hợp tính nên ngoài nguyên âm ra, còn rất nhiều những nét khu biệt xuất hiện ở các khía cạnh về phụ âm, âm tiết, trọng âm của từ, trọng âm của câu và ngữ điệu cần được khai thác để thúc đẩy quá trình chuyển di ngôn ngữ tích cực cũng như tránh được hiện tượng chuyển di ngôn ngữ tiêu cực.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Chinh, N. (2018). *Ngôn ngữ học đối chiếu*. Đại học Đà Nẵng.
- Lekova, B. (2010). *Language Interference and Methods of its overcoming in foreign language teaching*. Trakia Journal of Sciences.
- Oldin, T. (1989). *Language Transfer: Cross-linguistic influence in Language learning*. Cambridge University Press.
- Thuật, Đ. (2007). *Ngữ âm tiếng Việt*. NXB Đại học Quốc Gia Hà Nội.
- Weinreich, U. (1953). *Languages in Contact: Findings and Problems*. New York: Mouton Publishers.